

Pensioen en scheiding; Algemeen 12 april 2022

drs. Jurgen M.J. Holtermans CPC
(fiscalist bij Hendriks + Bakker te Tilburg)
en
mr. Wim P.M. Thijssen
(advocaat bij Pensioenadvocaten.nl te Amstelveen)





Doel van deze cursus

Na het volgen van deze cursus bent u bekend met de diverse vormen van pensioendeling waarmee u bij de behandeling van een (echt)scheiding of ontbinding van een (geregistreerd) partnerschap of in verband met het eindigen van een niet-geregistreerd partnerschap kunt worden geconfronteerd en overziet u de samenhang met alimentatie en verdeling



Inhoud van deze cursus:

- Historie
- Aanvang van de behandeling; wat treft u aan in het dossier
- Het Nederlandse drie pijler pensioenstelsel
- Pensioenverweer
- De rechterlijke beslissing:
 - ✓ Pensioenverrekening
 - ✓ Pensioenverevening
 - ✓ Pensioenverdeling
- Samenhang pensioendeling en alimentatie

Pensioen en scheiding; Algemeen

Historie

Historie

Belangrijke wijzigingen in wetgeving en rechtspraak:

- BW 1838 – art. 268, alimentatie (alleen voor de vrouw na overspel, kwaadwillige verlating of mishandeling door de man of indien de man 4 jaar of langer “moest zitten”)
- HR 22 juni 1883, W 4924 – “de grote leugen”
- HR 7 oktober 1959, ECLI:NL:HR:1959:AY0928 – Pensioen valt niet in een huwelijksgoederengemeenschap
- 1 oktober 1971 – duurzame ontwrichting als echtscheidingsgrond en pensioenverweer/alimentatie blijft levenslang
- 9 februari 1973 - bijzonder weduwepensioen;
- HR 27 november 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4271 inzake Boon/Van Loon – pensioen valt in een huwelijksgoederengemeenschap
- 1 augustus 1987 - bijzonder weduwnaarspensioen
- 1 juli 1994 – alimentatie van levenslang naar 12 jaar (Wet limitering alimentatie)
- 1 mei 1995 – invoering WVPS
- 1 januari 1998: pensioenverevening en bijzonder partnerpensioen bij geregistreerd partnerschap
- 1 januari 2008: bijzonder partnerpensioen bij niet-geregistreerd partnerschap (indien de pensioenregeling in partnerpensioen voorziet)
- 1 januari 2020 – alimentatieduur beperkt; hoogte (“rechtersrecht”) niet
- 1 juli 2022 – vervanging WVPS door Wet pensioenverdeling bij scheiding 2022

Pensioen en scheiding; Algemeen

Aanvang van de behandeling; wat treft u aan in het dossier

Aanvang van de behandeling; wat treft u aan in het dossier

Welke geschillen kunnen ter beslechting aan u worden voorgelegd:

- Verzoekschriftprocedure echtscheiding, ontbinding geregistreerd partnerschap met verzoek tot treffen nevenvoorzieningen (alimentatie; pensioendeling)
- Dagvaardingsprocedure pensioenverdeling
 - ✓ Pensioenverrekening volgens Boon/Van Loon
 - ✓ Pensioenverevening volgens WVPS
 - ✓ Toekomst: pensioenverdeling volgens WPS-2022
- Dagvaardingsprocedure pensioenverdeling na einde niet geregistreerd partnerschap indien pensioenverdeling is overeengekomen

Aanvang van de behandeling; wat treft u aan in het dossier

De startpositie:

- Partijen maakten geen huwelijkse voorwaarden/partnerschapsvoorwaarden en een convenant ontbreekt
- Partijen maakten huwelijkse voorwaarden, maar kwamen niet tot een convenant (“vechtscheiding”)
- Partijen maakten huwelijkse voorwaarden en een convenant, maar achteraf ontstaat een geschil over de uitleg van het convenant (“vechtscheiding” achteraf)

De rechter dient dan over de pensioenverdeling te oordelen op basis van het objectieve recht, eventueel gecombineerd met constitutieve of declaratoire bepalingen in huwelijkse voorwaarden/partnerschapsvoorwaarden en/of een convenant

Aanvang van de behandeling; wat treft u aan in het dossier

Teksten van de vereniging Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators:

- Standaardverevening + Mededeling
- Afwijkend vereveningsdeel + Mededeling
- Conversie + Mededeling
- Uitsluiting verevening
- Bijzonder partnerpensioen

Omdat de rechter conform objectief recht en/of huwelijkse voorwaarden/partnerschapsvoorwaarden en/of een convenant moet oordelen over pensioendeling indien verzocht of gevorderd, is het relevant dat de rechter kennis heeft van het objectieve pensioenrecht

Pensioen en scheiding; Algemeen

Het Nederlandse drie pijler pensioenstelsel

Pensioen in de eerste pijler (1)

AOW

- Volksverzekering voor ingezetenen
- Opbouw volledige uitkering in 50 jaar
- Omslagstelsel
- Premiebetaling niet bepalend voor het recht op uitkering
- Pensioenleeftijd:
 - ✓ Momenteel afhankelijk van de leeftijd
 - ✓ Vanaf 2024 67 jaar
 - ✓ Vanaf 2025 bij stijging van de levensverwachting met 1 jaar stijging van de AOW-leeftijd met 8 maanden

Pensioen in de eerste pijler (2)

Anw

- Volksverzekering voor ingezetenen
- Omslagstelsel
- Premiebetaling niet bepalend voor het recht op uitkering
- Uitkering vanaf overlijden partner
 - ✓ Mits voor een eigen kind jonger dan 18 jaar dat inwoont wordt gezorgd
 - OF
 - ✓ Bij minimale arbeidsongeschiktheid van 45%
- Uiterlijk tot de AOW-leeftijd is bereikt

Pensioen in de eerste pijler (3)

- Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA):
 - ✓ Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten (IVA)
 - ✓ Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)
- Werknemersverzekering
- Uitkering bij arbeidsongeschiktheid naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid

Pensioen in de tweede pijler (1)

Voor wie:

- Werknemers
- Bij verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen soms ook zelfstandigen en de DGA
- Bij beroepspensioenfondsen vrije beroepsbeoefenaren (ook werknemers die het beroep uitoefenen)

Pensioen in de tweede pijler (2)

Drie typen pensioenovereenkomsten

- Uitkeringsovereenkomsten (meest voorkomend: middelloonsysteem)
- Kapitaalovereenkomsten
- Premieovereenkomsten

Pensioen in de tweede pijler (3)

Pensioenuitvoerder

- Ondernemingspensioenfondsen
- Algemeen pensioenfonds
- Bedrijfstakpensioenfondsen (kan verplicht gesteld zijn)
- Beroepspensioenfondsen (kan verplicht gesteld zijn)
- Verzekeraar
- Premiepensioeninstelling
- Buitenlandse verzekeraar
- Buitenlandse pensioeninstelling (IORP = Institution for Occupational Retirement Provision)

Pensioen in de tweede pijler (4)

Wet toekomst pensioenen

- Vanaf uiterlijk 2027 uitsluitend premieovereenkomsten
 - ✓ Solidaire premieovereenkomst
 - ✓ Flexibele premieovereenkomst
 - ✓ Premie-uitkeringsovereenkomst
- Leeftijdsonafhankelijke premie/Degressieve opbouw
- Complexe compensatie

Pensioen in de tweede pijler (5)

- “Invaren”
- Overgangsrecht voor
 - ✓ Premieovereenkomsten met leeftijdsafhankelijke premie
 - ✓ Uitkeringsovereenkomsten ondergebracht bij verzekeraar
- Partnerpensioen in opbouwfase uitsluitend op risicobasis

Pensioen en scheiding; Algemeen

Pensioenverweer

Pensioenverweer (1)

- Afwijzing verzoek om toewijzing echtscheiding (1:153, 1 BW)
 - In geval van teloorgaan of in ernstige mate verminderen van een bestaand vooruitzicht op uitkeringen bij overlijden echtgenoot
 - Tenzij een voor beide partijen billijke voorziening wordt getroffen
 - Binnen een door de rechter te stellen redelijke termijn
- Uitzonderingen
 - Redelijkerwijs is te verwachten dat de verweer voerende echtgenoot zelf voldoende voorzieningen treffen (1:153, 2, a BW)
 - Duurzame ontwrichting is in overwegende mate te wijten aan de door verweer voerende echtgenoot (1:153, 2, b BW)
 - Echtscheidingsverzoek is door verweer voerende echtgenoot zelf ingediend

Pensioenverweer (2)

- Pendant van het pensioenverweer: art. 1:157, lid 2 BW
- Voorziening in het levensonderhoud in geval van overlijden alimentatieplichtige
- Onderdeel van de “behoefte” aan alimentatie
- Risicoverzekering
- Levensverzekering
- Banksparen (fiscaal gefaciliteerd)
- Banksparen (sparen in box 3)

Pensioenverweer (3)

Procesrechtelijke aspecten:

- Geslaagd pensioenverweer leidt tot afwijzing verzoek tot echtscheiding
- Ne bis in idem (? – indien dit verweer niet wordt gevoerd bij herhaald echtscheidingsverzoek is de rechter lijdelijk; geen ambtshalve toepassing ne bis in idem; de rechter is ook niet op de hoogte indien partijen niet informeren)
- Geen wijziging van omstandigheden; herhaald pensioenverweer mogelijk
- Geen beroep op pensioenverweer mogelijk indien de partij die het voerde later zelf echtscheiding verzoekt
- Toewijzing pensioenverweer leidt tot afwijzing verzoek tot echtscheiding; geeft geen recht op een “billijke voorziening”

Pensioen en scheiding; Algemeen

Pensioenverrekening

Pensioenverrekening (1)

Hoge Raad 27-11-1981, NJ 1982 503 (Boon/Van Loon)

- In geval van gemeenschap van goederen
- Redelijkheid en billijkheid
- Pensioen is verknocht goed
- Niet deelbaar, wel waarde verrekenen

Vanaf 27-11-1981 tot 1-5-1995

Of ook ná 1-5-1995?

- 1:94, 2, b BW: tot de huwelijksgemeenschap behoren niet pensioenrechten waarop de Wet VPS van toepassing is + daarmee verband houdende rechten op nabestaandenpensioen (partnerpensioen)
- Wat als toepassing Wet VPS bij huwelijkse voorwaarden of in echtscheidingsconvenant is uitgesloten?
- Overzeese gebieden van het Koninkrijk

Pensioenverrekening (2)

Oude gevallen

Wel verdeeld/verrekend

- Problemen bij de afwikkeling ten tijde van pensionering

Niet verdeeld/verrekend

- Alsnog verdelen/verrekenen (+ soms matiging, verrekenen vanaf bepaalde datum)
- Vrijwel nooit verjaring of rechtsverwerking
- Zie (recentelijk) onder meer:
 - Hof Amsterdam 15-3-2022, ECLI:NL:GHAMS:2022:781
 - Gemeenschappelijk Hof van Justitie, ECLI:NL:OGHACMB:2018:108-110-132
 - Hof Den Haag 6-3-2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:716
 - Rb Gelderland 24-1-2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:454
 - Hof Den Haag 7-11-2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3512
 - RB Overijssel 4-10-2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:3927
 - RB Midden-Nederland 12-4-2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:1921

Pensioenverrekening (3)

Hoe werkt het?

Pensioen is verknocht goed

- Toedeling aan de ander niet mogelijk

Wel waarde verrekenen

- Ook vóór-huwelijkse pensioenopbouw

Beide echtgenoten hebben in beginsel recht op de helft van de totale waarde ouderdomspensioen + waarde partnerpensioen

Redelijkheid en billijkheid

- Kan ook leiden tot matiging van de verrekenvordering (zelfs tot nihil)

Pensioenverrekening (4)

Voorbeeld

Opgebouwd OP	€ 20.000
Opgebouwd PP	€ 14.000
Waarde OP	€ 300.000
Waarde PP	<u>€ 80.000</u>
Totaal	€ 380.000
Ieder heeft recht op de helft	€ 190.000
Verrekeningsgerechtigde krijgt sowieso PP	<u>€ 80.000</u>
Resteert te verrekenen	€ 110.000

Pensioenverrekening (5)

Hoe kan verrekening plaatsvinden?

- Voorwaardelijke uitkering, opeisbaar naar mate pensioen wordt uitgekeerd
Evenredig deel OP doorbetalen bij en na ingang
($\frac{110.000}{300.000} \times \text{€ } 20.000 = \text{€ } 7.333$)
- Splitsing pensioenaanspraken en -uitkeringen
- Cessie van de pensioenuitkeringen
- Verhoging partneralimentatie
- Bedrag ineens in contanten
- Overbedeling met goederen (woning)
- Overdracht bestaande lijfrente
- Lijfrente tussen verrekeningsplichtige en verrekeningsgerechtigde
- Premiestorting nieuwe lijfrente

Fiscale aspecten pensioenverrekening (1)

Verrekening á la Boon/Van Loon
+ overbedeling vereveningsgerechtigde

- Vereveningsgerechtigde: overbedelingsbedrag belast als PU (3.102, 4 IB)
- Vereveningsplichtige: aftrekbaar als PA (6.4, 2 IB)

Escape

- Keuze voor fictief fiscaal partnerschap voor het gehele jaar (2.17, 7 IB) en PA in aangifte vereveningsgerechtigde in aanmerking nemen
- Met ingang van 2020 afbouw aftrekpercentage PA tot maximaal tarief 2e schijf (wordt bereikt vanaf 2023)

Andere mogelijkheden om te verrekenen

- Toedeling/vervreemding bestaande lijfrente: fiscaal neutraal (3.102, 4 IB + 6.4, 2 IB)
- Koopsomstorting voor een nieuwe lijfrente: aftrekbaar bij verrekeningsplichtige en niet belast bij verrekeningsgerechtigde (6.3, 1, d jo. 6.6 IB)
Lijfrenteuitkeringen wel bij verrekeningsgerechtigde belast (3.100, 1, b IB)

Fiscale aspecten pensioenverrekening (2)

Afbouw belastingvoordeel persoonsgebonden aftrek

2019	49,5%
2020	46%
2021	43%
2022	40%
2023	37,05%
2024	37,03%

Pensioen en scheiding; Algemeen

Pensioenverevening

▪ Huidige afwikkeling pensioenrechten bij scheiding

Tijdens huwelijk opgebouwd ouderdompensioen (OP) wordt bij helfte verevend

Volledig partnerpensioen (PP) wordt afgesplitst tbv gewezen partner (BPP)

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (1)

Standaardverevening

- Tijdens huwelijk opgebouwde aanspraken op OP bij helfte verevenen
- Gewezen partner krijgt recht op uitkering gedeelte OP
- Huwelijksgoederenregime (GVG / HVW) speelt geen enkele rol

Wanneer wel?

- Echtscheiding
- Beëindiging geregistreerd partnerschap
- Scheiding van tafel en bed
- Afgekocht pensioen: HR 13-7-2018, ECLI:NL:HR:2018:1180

Wanneer niet?

- Ongehuwd samenwonenden → eventueel onderling regelen (niet via pensioenuitvoerder (PUO))
- Geen verevening indien ná verevening recht op uitkering gedeelte OP minder bedraagt dan de wettelijke afkoopgrens (2022: € 520,35)

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (2)

Welke pensioenen

- Ouderdomspensioen
- Tijdelijk ouderdomspensioen, mits bij einde deelneming premievrije aanspraak
- Diverse in de wet genoemde pensioenen
- Buitenlandse pensioenen

Buitenlands huwelijksvermogensrecht

- Nederlandse pensioenen

Waarom van belang?

- 1:94, 2, b BW
- 1:155 BW

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (3)

Afwijken van standaardverevening vastleggen in huwelijkse voorwaarden of convenant

Afwijkingsmogelijkheden zonder voorafgaande toestemming PUO

- Uitsluiten toepassing WVPS
 - Boon/Van Loon weer automatisch van toepassing? Of keuze?
- Andere periode
- Ander vereveningspercentage

Afwijkingsmogelijkheden met voorafgaande toestemming PUO

- Conversie
 - Vereveningsaanspraak OP en aanspraak BPP worden omgezet in een voor de vereveningsgerechtigde eigen aanspraak OP
 - Beide partijen moeten instemmen
 - Onherroepelijke machtiging in huwelijkse voorwaarden
 - Aandachtspunt: toenemend aantal verzekeraars werkt niet meer mee aan conversie

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (4)

Huwelijkse voorwaarden vóór 1-5-1995 (11 Wet VPS)

- Uitleg huwelijkse voorwaarden
- HR 24-11-1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2473
*“In aansluiting bij art. 1:155 BW bepaalt art. 11 Wet VPS dat slechts dan geen verevening van pensioenrechten plaatsvindt, indien de echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden of bij een bij geschrift gesloten overeenkomst met het oog op de scheiding “uitdrukkelijk” anders hebben bepaald.
Dat betekent dat alsnog bij huwelijkse voorwaarden of bij echtscheidingsconvenant expliciet toepassing van de Wet VPS moet worden uitgesloten.”*
- HR 19-11-2010, ECLI:NL:HR:2010:BN7893
“Van een “uitdrukkelijk” uitsluiten in de zin van art. 11 Wet VPS kan eveneens sprake zijn ingeval partijen in hun huwelijkse voorwaarden met het oog op een eventuele scheiding hebben bepaald dat (bepaalde) pensioenrechten niet worden verrekend.”

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (5)

Zie ook in lijn met HR 24-11-1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2473
(*uitsluitend koude uitsluiting vóór 1-5-1995 = wel verevenen*)

- Hof Den Bosch 7-12-2010, ECLI:NL:GHSHE:2010:BO6682

Zie ook in lijn met HR 19-11-2010, ECLI:NL:HR:2010:BN7893
(*uitsluiting pensioenverrekening vóór 1-5-1995 = niet verevenen*)

- Hof Den Haag 25-6-2008, ECLI:NL:GHSGR:2008:BD6959
- Hof Leeuwarden 21-8-2012, ECLI:NL:GHLEE:2012:BX5424
- Hof Den Bosch 26-3-2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:1101
- Hof Den Bosch 8-3-2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:852

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (6)

Afwijkingsmogelijkheden zonder voorafgaande toestemming PUO

- Uitsluiten toepassing WVPS
 - Boon/Van Loon weer automatisch van toepassing? Of keuze?
- Andere periode
- Ander vereveningspercentage

Afwijkingsmogelijkheden met voorafgaande toestemming PUO

- Conversie
 - Vereveningsaanspraak OP en aanspraak BPP worden omgezet in een voor de vereveningsgerechtigde eigen aanspraak OP
 - Beide partijen moeten instemmen
 - Onherroepelijke machtiging in huwelijkse voorwaarden
 - Aandachtspunt: toenemend aantal verzekeraars werkt niet meer mee aan conversie

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (7)

Meldingsformulier

- Binnen 2 jaar na ontbinding huwelijk indienen bij PUO
- Rechtstreeks recht op uitbetaling jegens PUO

Uitbetalingsrecht jegens gewezen partner

- Buitenlandse PUO
- Meldingsformulier niet of buiten termijn ingediend
- Fiscaal nadeel voor vereveningsplichtige
 - Doorbetaald OP levert vanaf 2023 'slechts' ongeveer 37% belastingvoordeel op (persoonsgebonden aftrek), ook indien OP is belast tegen 49,5% (inkomen > ca € 70.000)
 - Dubbele Inkomensafhankelijke bijdrage ZVW

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (8)

Geen verevening gering pensioen

- Op het tijdstip van de echtscheiding is het deel van het pensioen waarop recht op uitkering van de vereveningsgerechtigde ontstaat minder dan de afkoopgrens van 66, 1 PW (3, 3 WVPS)
- 2022: € 520,35 bruto per jaar

Hoe te handelen in geval van cumulatie van geringe pensioenen?

- Zie Rechtbank Midden-Nederland 23-7-2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:2939

Afgekocht pensioen

- Hoge Raad 13-7-2018, ECLI:NL:HR:2018:1180:
“Het strookt met de (ratio van de) Wvps om afgekochte pensioenrechten bij de verdeling van een huwelijksgemeenschap op een zo veel mogelijk gelijke wijze in aanmerking te nemen als niet afgekochte pensioenrechten.”

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (9)

Uitkering vereveningsgerechtigde is afhankelijk van keuzes die vereveningsplichtige maakt

- Vervroegen of uitstellen pensioeningangsdatum
- Variëren hoogte pensioenuitkering
- Waardeoverdracht

Hertrouwen en vervolgens wederom scheiden

- Hoge Raad 11-4-2003, ECLI:NL:HR:2003:AF2685: verevenen vanaf aanvang eerste huwelijk, met uitzondering van periode tussen de twee huwelijken
- Hoge Raad 13-7-2018, ECLI:NL:HR:2018:1180: afkoopsom pensioen dat tussen twee huwelijken was opgebouwd is verknocht

Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (10)

Voorwaardelijk recht

- Beide ex-partners moeten in leven zijn

Gevolgen overlijden / einde vereveningsverplichting

- Vereveningsgerechtigde overlijdt
 - Aanwas bij vereveningsplichtige tot 100% / vol OP
- Vereveningsplichtige overlijdt
 - Vereveningsaanspraak of uitkering OP vervalt
 - Uitkering BPP

Verschil met conversie

- Igv overlijden vereveningsgerechtigde: geen aanwas bij vereveningsplichtige
- Igv overlijden vereveningsplichtige: geen BPP voor vereveningsgerechtigde

■ Fiscale aspecten pensioenverevening (1)

Gehele of gedeeltelijke vervreemding van pensioenaanspraken aan (gewezen) echtgenoot of (gewezen) partner,

dan wel omzetting van pensioenaanspraken waarbij (gewezen) echtgenoot of (gewezen) partner de gerechtigde wordt.

leidt niet tot een onzuivere pensioenaanspraak (lees: is niet belast),

mits dit plaatsvindt in het kader van

- echtscheiding
- scheiding van tafel en bed
- beëindiging samenleving

en de verkregen of omgezette aanspraak een voorzetting is van de oorspronkelijke pensioenaanspraak (19b, 3 LB)

■ Fiscale aspecten pensioenverevening (2)

Standaard verevening / conversie
+ meldingsformulier tijdig ingediend

- Beide ex-partners ontvangen rechtstreeks OP onder inhouding loonheffing

Standaard verevening / conversie
+ meldingsformulier niet (tijdig) ingediend

- Vereveningsplichtige: ontvangt OP onder inhouding loonheffing en brengt door te betalen OP als persoonsgebonden aftrek (pa) in aftrek (6.3, 1, a IB)
- Met ingang van 2020 afbouw aftrekpercentage pa tot 37,03% (vanaf 2024)
- Vereveningsgerechtigde: geeft ontvangen (doorbetaald) OP aan als periodieke uitkering (pu) (3.101,1, b IB)

Fiscale aspecten pensioenverevening (3)

Afwijken van standaardverevening, of afwijken van hetgeen bij huwelijkse voorwaarden is overeengekomen

Leidt dit tot een schenking?

- TK 1990-1991, 21 893, nr. 3, p. 18 (MvT):
“Voor de loonbelasting is alsdan louter als fiscaal gevolg wenselijk dat de inhouding daarvan aansluit bij de feitelijke betalingen door het uitvoeringsorgaan aan de onderscheidene echtgenoten.”
- Echter ... TK 2019-2020, 35 287, nr. 7, p. 18 (NnavV):
“In de memorie van toelichting van het wetsvoorstel is aangegeven dat het afzien van verdeling of een afwijkende afspraak fiscaal gezien geen schenking is, waarover ook geen schenkbelasting verschuldigd is. Hierbij was de aanname dat partners in geen geval afspraken maken waarbij een van beide overbedeeld wordt ten opzichte van de wettelijke verdeelstandaard zonder hiervoor gecompenseerd te worden via andere vermogensbestanddelen buiten pensioen. Indien deze compensatie plaatsvindt, is er geen sprake van een schenking en is er geen schenkbelasting verschuldigd. In de niet-realistisch geachte situatie waarbij een van beide partners overbedeeld wordt met pensioen ten opzichte van de wettelijke standaardverdeling zonder dat de andere partner hiervoor compensatie krijgt, kan er schenkbelasting verschuldigd zijn.”
- Fiscale gevolgen voor de IB indien wel compenseren?
Zie Hof Den Bosch 14-12-2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5584

■ Fiscale aspecten pensioenverevening (4)

Andere (fiscale) benadering (ten aanzien van schenking)

- Voorwaardelijk recht
- Bevoordelingsbedoeling
- Verarming
- Verrijking
- Samenloopbepaling (33, 9° SW)

■ Fiscale aspecten pensioenverevening (5)

Afwijkende verevening

+ overbedeling vereveningsgerechtigde

- Hof Den Bosch 14-12-2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5584
- Afwijkende verevening leidt niet tot over- of onderbedeling van de boedel
- In casu: pensioenaanspraken (die civielrechtelijk geen deel uitmaken van de huwelijksgemeenschap) worden uitgeruild met het woonhuis (dat daartoe wel heeft behoord)
- Partijen hebben niet afgezien van toepassing Wet VPS, maar zijn desondanks overgegaan tot pensioenverrekening → bij de vrouw belast o.g.v. 3.102, 3, IB (en bij de man aftrekbaar 6.4, 2 IB)
- Ondertekenen convenant is nog niet verrekenen!
Pas ná inschrijving echtscheidingsbeschikking dienen de verbintenissen te worden afgewikkeld en kan verrekening plaatsvinden

Pensioen en scheiding; Algemeen

Bijzonder partnerpensioen

▪ Bijzonder partnerpensioen (1)

Afsplitsen BPP

- Uitsluitend in geval van opgebouwde aanspraken
 - Wel in geval van op kapitaalbasis opgebouwd PP
 - Niet in geval van op risicobasisbasis verworven PP
- Ook vóór-huwelijkse periode

Wanneer wel?

- Echtscheiding
- Beëindiging geregistreerd partnerschap
- Beëindiging ongehuwd samenwonenrelatie

Wanneer niet?

- Scheiding van tafel en bed
 - Vervolgens wel bij ontbinding huwelijk ná scheiding van tafel en bed

▪ Bijzonder partnerpensioen (2)

Afwijken van hoofdregel vastleggen bij huwelijkse voorwaarden of convenant

Afwijkingsmogelijkheden met instemming PUO

- Afzien
- Afwijkende omvang

Verdeling bijzonder partnerpensioen over meerdere ex-partners

▪ Bijzonder partnerpensioen (3)

Herleving partnerpensioen

- Bijzonder partnerpensioen komt na overlijden van de gewezen partner terug bij degene die de pensioenaanspraken heeft opgebouwd,
→ voor zover dit in de betrokken pensioenregeling is bepaald
- Geldt vanaf 1-7-2014
- Geldt uitsluitend ten aanzien van niet-ingegaan pensioen

Voordeel

- Meer partnerpensioen voor nieuwe partner
- Meer uitruil in ouderdomspensioen mogelijk

Pensioen en scheiding; Algemeen

Wet pensioenverdeling bij scheiding-2022 (2027?)

Wet(svoorstel) pensioenverdeling bij scheiding 2022 (1)

Nieuwe standaard wordt

- Conversie
 - 50% tijdens huwelijk opgebouwd OP + 50% tijdens huwelijk opgebouwd PP
- Automatisch
 - Koppeling PUO met BRP
 - 6 maanden na datum echtscheiding
- Uitvoering via PUO
 - Melding niet meer nodig

Ondergrens pensioenverdeling wordt aangepast

- Geen pensioenverdeling indien op het tijdstip van de scheiding het tijdens de huwelijkse periode opgebouwd OP minder bedraagt dan de wettelijke afkoopgrens (2022: € 520,35)

Invoeringsdatum voorlopig uitgesteld naar 1 juli 2022

- In het kader van WTP waarschijnlijk uitstel tot 2027

Wet(svoorstel) pensioenverdeling bij scheiding 2022 (2)

Scheiding zelf melden bij PUO in de volgende situaties

- Scheiding tafel en bed
- Scheiding in buitenland
- DGA met PEB
- DGA met pensioenverzekering
- Werknemer (niet-DGA) met NL pensioenregeling die in het buitenland wordt uitgevoerd

Geen voorgeschreven meldingsformulier

Conversie: 6 maanden na melding

Wet(svoorstel) pensioenverdeling bij scheiding 2022 (3)

Afwijkingen van de standaard conversie melden bij PUO in de volgende situaties

- Uitsluiten WPVS 2022
 - Eventueel onderling contractuele verevening of verrekening overeenkomen
- Afwijkend verdelen
 - Termijn
 - Percentage
- PUO kan uitvoering afwijkende afspraken weigeren igv vermoeden van misbruik
 - Meer dan 50% OP en/of 50% PP naar verdelingsgerechtigde
 - Igv weigering: conversie obv 50/50

Geen voorgeschreven meldingsformulier

Reactietermijn: 6 maanden na datum echtscheiding

- Termijn eventueel verlengen met 6 maanden

Wet(svoorstel) pensioenverdeling bij scheiding 2022 (4)

Beperktere verdeling van het PP

- Huwelijkse periode
- 50%

BPP wordt in beginsel in conversie meegenomen

- Tenzij binnen 6 maanden melding aan PUO: keuze voor behoud BPP
 - Conversie vindt dan plaats obv 50% OP
- Geen voorgeschreven meldingsformulier

Wet(svoorstel) toekomst pensioenen

- PP vóór PID uitsluitend obv risicoverzekering
- Wel opbouw van PP vanaf PID
- Gevolgen scheiding: geen BPP igv overlijden ex-partner vóór diens PID

Wet(svoorstel) pensioenverdeling bij scheiding 2022 (5)

Verevening is niet langer een wettelijk ondersteunde keuzemogelijkheid!

In de volgende situaties toch verevenen

- Scheiding van tafel en bed
 - Recht op uitbetaling vereveningsdeel OP jegens vereveningsplichtige + PP blijft in stand
 - Igv melding bij PUO binnen 6 maanden: wel conversie obv 50% OP + PP blijft in stand
- Scheiding in het buitenland
 - Recht op uitbetaling vereveningsdeel OP jegens vereveningsplichtige + BPP
 - Igv scheiding opgenomen in BRP binnen 6 maanden: wel conversie (via PUO)
- Buitenlands pensioen
 - Recht op uitbetaling vereveningsdeel OP jegens vereveningsplichtige + BPP?
- Herberekend arbeidsongeschiktheidspensioen vanaf AOW-leeftijd
 - Recht op uitbetaling vereveningsdeel OP jegens PUO

Wet(svoorstel) pensioenverdeling bij scheiding 2022 (6)

Voordelen

- Beide ex-echtgenoten krijgen regie over eigen pensioen
- Geen afhankelijkheid van de ander
- Geen incassorisico voor de verdelingsgerechtigde
- Indien geen BPP krijgt de verdelingsgerechtigde toch op enig moment een uitkering indien verdelingsplichtige eerder overlijdt
- Minder dubbele Inkomensafhankelijke bijdrage ZVW

Wet(svoorstel) pensioenverdeling bij scheiding 2022 (7)

Nadelen

- Overlijden alimentatieplichtige
 - Igv conversie geen alimentatie en ook geen BPP (tenzij BPP behouden)
 - BPP wordt sowieso beperkt tot huwelijkse periode
 - WTP leidt tot verdere inperking BPP
- Overlijden verdelingsgerechtigde:
 - OP keert niet terug bij verdelingsplichtige
 - Afwijkende afspraak vereist instemming beide partijen

Pensioen en scheiding; Algemeen

Samenhang pensioendeling en alimentatie

Samenhang

Hoe hangen pensioenverrekening, pensioenverevening, pensioenverdeling en afsplitsen bijzonder partnerpensioen samen met alimentatie:

- Einde alimentatie door overlijden:
 - ✓ Bijzonder partnerpensioen
 - ✓ Geen bijzonder partnerpensioen indien dat geen onderdeel uitmaakte van de pensioenregeling van de alimentatieplichtige of bij keuze voor conversie respectievelijk standaard conversie volgens WPS-2022
 - ✓ Conversiebetalingen vanaf eigen pensioendatum alimentatiegerechtigde volgens de pensioenregeling van de alimentatieplichtige
- Einde alimentatie door verstrijken duur:
 - ✓ Vanaf pensioendatum alimentatieplichtige pensioenverrekening, pensioenverevening (eventueel een gat tussen einde alimentatie en ingangsdatum uitkeringen op grond van pensioenverrekening of pensioenverevening)
 - ✓ Bij conversie (standaard onder WPS-2022) ingangsdatum uitkeringen vanaf eigen pensioendatum alimentatiegerechtigde volgens de pensioenregeling van de alimentatieplichtige (eventueel een gat tussen einde alimentatie en ingangsdatum uitkeringen op grond van conversie)

Vragenronde

Zijn er nog onbeantwoorde of nieuw opgekomen vragen?

Einde cursus

Dank voor uw aandacht

Auteurs: drs. J.M.J. Holtermans CPC en
mr. W.P.M. Thijssen
Vormgeving: SSR | Utrecht 2022
© SSR en auteur